

un dromedari. / Clavo queixalades a un dimoni. / Menjo un tros de cavall amb xocolata. / I acompanyo les patates amb un molí de vent”.

Més de quatre dècades de feina

Glòria Bordons és l'especialista que ha dedicat més anys a estudiar Joan Brossa. El primer article que en va publicar va ser el 1976, a *Els Marges*. “Mentre estudiava a l'Autònoma em vaig decantar cap a la literatura perquè m'interessava molt l'avantguarda –diu–. Va ser Joaquim Molas qui em va recomanar que llegís *Em va fer Joan Brossa*, un dels llibres inclosos a *Poesia rasa*. No només el vaig llegir sinó que vaig seguir aprofundint en la seva obra, i va arribar un moment en què vaig tenir necessitat de conèixer l'autor. El 1974 va ser la primera vegada que entrava al seu famós estudi del carrer Balmaes”. Bordons no només va dedicar-li la tesina i la tesi –se'n va editar una versió reduïda a Edicions 62, *Introducció a la poesia de Joan Brossa* (1998)–, sinó que n'ha publicat antologies indispensables, com ara *A partir del silenci* (Galaxia Gutenberg, 2001), n'ha comissariat exposicions, n'ha rescatat dos inèdits més, *El dia a dia* (Edicions 62, 2007) i *Fora de l'umbracle* (Arola, 2013), i dirigeix la fundació que porta el nom del poeta. “Pràcticament tot el que he fet ha estat lligat a Brossa –admet–. Un dels grans projectes que queda per publicar és la seva poesia completa. Brossa va ser un autor prolífic, va deixar uns 70 poemaris que ocuparien dos volums d'un es de 800 pàgines cadascun. De moment, el projecte està aturat. Si aconseguíssim un acord amb una editorial a principis de l'any que ve encara hi hauria temps perquè sortís el 2019, coincidint amb el centenari del seu naixement”.

A més de l'exposició *Poesia Brossa* –comissariada per Pedro G. Romero i Teresa Grandas, que es pot veure al Macba fins al 25 de febrer del 2018–, en paral·lel a la publicació de *Gual permanent* i *Mapa de lluites*, hi ha un gran projecte obert en relació amb Brossa: la poesia escènica. “Fa onze anys que hi treballem amb Arola –diu Bordons–. Aquest 2017 n'han sortit tres volums, *Quatre peces atàviques*, *Ballets i òperes* i *Accions musicals*. L'últim, presentat al maig, és el quinzè de la col·lecció. En quin punt es troba l'aventura editorial? “El 2018 n'haurien de sortir tres volums més, però encara no seran els últims –continua–. Després d'aquests n'hi ha quatre més de previstos”. La poesia escènica sencera de l'autor quedarà recollida el 2019 o el 2020 en un total de 22 volums.

“Tota la vida de Joan Brossa va ser poesia –recorda Bordons–. Des que es llevava fins que se n'anava a dormir no deixava de pensar en poemes”. Brossa pot subvertir subtilment un *Dietari*: “Avui, dia 6 de juny de 1877, a les quatre de la tarda, / a l'edat de 75 anys, he pescat una sabata”. Agafant un autobús, imagina això: “Al moment d'atropellar els vianants, / el conductor no es preocupava només / del volant sinó que cobrava als viatgers” (*Bus*). El seu art, delicat i efectiu, sempre mira cap endavant: “Aquest moment, / pel fet de ser viscut, / ja esdevé el passat. / El futur es fa cada dia”.

MARC ROVIRA

El privilegi d'escriure en una llengua quasi morta

Aurèlia Lassaque escriu poesia en occità i ha aconseguit que el llibre 'Perquè cantin les salamandres' sigui traduït a cinc llengües; l'última és el català

◆◆◆◆◆ J.N.

“**N**o crec que puguem parlar d'una recuperació de l'occità. És una llengua que pràcticament no parla ningú: la cultura francesa ha estat molt jacobina, i els pocs que encara ara tenen l'occità com a llengua materna es troben en una situació de diglòssia constant i troben ridícul parlar-lo. De fet, a França llengües com l'occità i el bretó són considerades *patois*, és a dir, dialectes”. Aurèlia Lassaque va néixer el 1983, quan la guerra per la supervivència de l'occità feia anys que “estava perduda”. Nascuda en un poble del departament de Lot, al sud-oest francès, va tenir curiositat per aprendre l'occità quan el seu pare –professor– es va posar a estudiar-lo per ensenyar-lo a classe.

“El meu besavi parlava l'occità però a casa fèiem servir el francès –explica–. Quan vaig fer 18 anys vaig llegir el primer autor que em va permetre entendre què era la poesia moderna, Iannis Ritsos. Al cap de poc vaig fer el meu primer poema per accident i vaig descobrir autors occitans del segle XX com Max Roqueta, Marcela Delpastre i Bernat Manciet”. Als textos que va començar a escriure, Lassaque barrejava paraules i versos en occità. “Per a mi la poesia és un espai de llibertat, i si escrivia en francès tenia la sensació d'acudir a la llengua de l'escola, la que m'havia ensenyat a odiar la lite-

ratura a través de l'anàlisi exhaustiva de textos –continua–. La teva primera llengua et transmet inhibicions. L'occità, en canvi, m'oferia un horitzó pràcticament verge”.

El primer llibre de Lassaque, *Cinquena sason*, va sortir el 2006, i combinava anglès i occità. *Perquè cantin les salamandres*, del 2013, està dividit en dues meitats, *Solstici, el bram de Janus* i *I ballin els faunes*. Tret dels tres últims poemes en francès, la resta estan escrits en occità. Ha sigut el poemari que ha consagrat internacionalment l'autora. S'ha traduït a l'anglès, l'hebreu, el noruec, el neerlandès i el català. El dramaturg, poeta i novel·lista Albert Mestres signa l'excel·lent versió que acaba de publicar LaBreu. “És innegable la particularitat de la seva poesia, sobretot en el context de la poesia francesa (molt perduda en la formalització) i occitana (sovint entre la reivindicació i l'enyor)”, escriu a l'interessant pròleg que encapçala el llibre.

La sang puja a flor de pell

“Vaig escriure *Solstici* durant una setmana molt intensa, va ser com una febre que em va posseir –admet Lassaque–. Quan escric no tinc la sensació de començar des de zero. Igual que els trobadors, vull revelar alguna cosa que ja existeix: em dedico a buscar-la i a vegades la trobo”. La primera meitat de *Perquè cantin les salamandres* transcorre en un petit poble durant la nit de Sant Joan. “Hi ha diversos regnes que interactuen, el dels

PERQUÈ CANTIN LES SALAMANDRES
AURÉLIA LASSAQUE
LABREU EDICIONS
TRADUCCIÓ D'ALBERT MESTRES
128 PÀG. / 13 €

animals salvatges i domesticats, el vegetal i també el nostre, exemplificat a través dels nens, els homes, les ancianes i una dona que arriba dels Estats Units”, resumeix. *Solstici* es divideix en petites flames de poesia, escrites en vers lliure i sense rima. “De cosí a cosina, les mirades s'entretenen. / Braços perduts freguen anques llargoses. / Les veus es fan fondes / i la sang puja a flor de pell”. O bé: “Ajaguda a la terra estremida, / la bella sospira / quan llisquen pel seu cos badat / serps lúbriques”.

La segona part del llibre és més eclèctica. “El poema més antic deu ser del 2003, i el més recent és del 2012 –explica–. Recull el meu univers, on la natura conviu amb determinades figures fantàstiques i oníriques. Quan escric sobre mites no és per erudició, sinó perquè des de petita m'han agradat molt”. Orfeu i Eurídice es persegueixen entre espantaocells, noies que arrossequen “faldilles feixugues com xarxes de pesca” i paisatges que Lassaque ha visitat, com ara l'illa grega de Santorí i la ciutat brasilera de Recife, on va anar a recitar. “El lloc més llunyà on m'ha portat la poesia és l'illa de Bali, a Indonèsia –diu–. Hi vaig passar dues setmanes amb una quinzena de poetes. Vam anar a un temple i després de recitar van inscriure els nostres noms en una gran pedra. I al final vam formar part d'una gran festa que en deien *people party*, en què vam llegir poemes al davant de 15.000 persones, entre concerts i espectacles de tota mena”.